

Sabers de l'educació primària:

Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural

Definició:

Els sabers són els coneixements, destreses, valors i actituds propis d'una àrea i són necessaris per a l'assoliment de les competències específiques.

Per avançar en l'assoliment de les competències específiques, és imprescindible adquirir i mobilitzar els sabers de cadascuna de les àrees que no es poden concebre només com la transmissió i recepció de continguts disciplinaris, ja que cal que s'entengui com un procés en construcció basat en la reflexió i l'anàlisi acompanyada.

Els sabers es construeixen a partir d'un saber lligat a una acció i context concret.

Arquitectura dels sabers.

Posem com a exemple un saber de:
Societats i territoris

Consciència ecosocial 3r-4t

Desenvolupament d'actituds de consum responsable dels recursos naturals i de les fonts d'energia, en diverses facetes de la vida.

acció + **saber** + **context**

Blocs de sabers de l'àrea 	Cultura científica	Tecnologia i digitalització	Societats i territoris
--	---------------------------	------------------------------------	-------------------------------

Cultura científica		
1r i 2n	3r i 4t	5è i 6è
Iniciació a l'activitat científica		
Selecció de tècniques d'indagació adequades (observació, formulació de preguntes i prediccions, planificació i realització d'experiments, cerca d'informació, mesura, cerca de patrons, comunicació...) a les necessitats de la investigació.	Selecció de tècniques d'indagació (observacions, identificació i classificació, formulació de preguntes i prediccions, planificació i realització d'experiments i recerques, cerca de patrons, creació de models, cerca d'informació i de dades, experiments amb control de variables, comunicació dels resultats...) adequades a les necessitats de la investigació.	Selecció de tècniques d'indagació (observacions, identificació i classificació, formulació de preguntes i prediccions, planificació i realització d'experiments i recerques, cerca de patrons, creació de models, cerca d'informació i de dades, experiments amb control de variables, comunicació dels resultats...) adequades a les necessitats de la investigació.
Utilització d'instruments i dispositius apropiats per a l'observació i la mesura d'acord amb les necessitats de les diferents preguntes, problemes i investigacions plantejades.	Utilització d'instruments i dispositius (analògics i digitals) apropiats per a l'observació i la mesura precises d'acord amb les necessitats de les diferents preguntes, problemes i investigacions.	Utilització d'instruments i dispositius (analògics i digitals) apropiats per a l'observació i la mesura precises d'acord amb les necessitats de les diferents preguntes, problemes i investigacions.
Construcció i ús del vocabulari científic relacionat amb les diferents investigacions i temàtiques plantejades.	Construcció i ús del vocabulari científic relacionat amb les diferents investigacions i temàtiques estudiades.	Construcció i ús del vocabulari científic relacionat amb les diferents investigacions i temàtiques estudiades.
Reconeixement de la ciència i la tecnologia com a activitats humanes, similituds i diferències en les professions relacionades amb la ciència i la tecnologia des d'una perspectiva de gènere.	Reconeixement dels avenços en el passat i en el present relacionats amb la ciència i la tecnologia que contribueixen a transformar la nostra societat i tot mostrant models des d'una perspectiva de gènere.	Reconeixement de la ciència, la tecnologia, l'enginyeria i les matemàtiques com a activitats humanes, les professions relacionades amb aquests camps de coneixement en l'actualitat des d'una perspectiva de gènere.
Valoració dels coneixements científics com a mitjà per entendre els fets i fenòmens de l'entorn natural i de la vida quotidiana.	Valoració de l'ús de la ciència i la tecnologia per ajudar a comprendre les causes de les pròpies accions, prendre decisions raonades i executar tasques de forma més eficient.	Valoració de l'ús de la ciència, la tecnologia, les matemàtiques i l'enginyeria per comprendre les causes de les accions pròpies i col·lectives i prendre decisions raonades.

Cultura científica

1r i 2n	3r i 4t	5è i 6è
La vida al nostre planeta		
Comprensió dels aspectes bàsics de les funcions vitals dels éssers vius des d'una perspectiva integrada: obtenció d'energia, relació amb l'entorn i perpetuació de l'espècie, per distingir-los dels objectes inerts.	Estudi i anàlisi de les característiques dels diferents ecosistemes com espais, on els factors abiòtics i biòtics es mantenen en equilibri per tal d'entendre i prendre bones decisions respecte a l'ús dels recursos naturals del planeta.	Estudi del cicle de la matèria i del flux d'energia en els ecosistemes, reconeixement de les xarxes de relacions entre productors, herbívors, carnívors i descomponedors, per comprendre les dinàmiques de les poblacions.
Producció i identificació dels nutrients, l'aigua i l'aire com les substàncies imprescindibles per a la vida.		
Anàlisi de les adaptacions dels éssers vius a l'hàbitat per tal de classificar-los segons les característiques observables.	Identificació de les característiques pròpies de les plantes i els animals que permeten la classificació i diferenciació en subgrups relacionats amb la capacitat adaptativa al medi: obtenció d'energia, relació amb l'entorn i perpetuació de l'espècie, i varietats autòctones.	
Valoració de les relacions entre els éssers humans, els animals i les plantes per aplicar normes de cura i respecte als éssers vius i a l'entorn en què viuen.	Comprensió dels aspectes bàsics de les funcions vitals de l'ésser humà des d'una perspectiva integrada: obtenció d'energia, relació amb l'entorn i perpetuació de l'espècie.	Entesa dels aspectes bàsics de les funcions vitals de l'ésser humà des d'una perspectiva integrada: obtenció d'energia, relació amb l'entorn i perpetuació de l'espècie.
Identificació i ús d'hàbits saludables relacionats amb el benestar físic de l'ésser humà: higiene, alimentació variada i equilibrada, consum de productes de proximitat, exercici físic, descans i cura del propi cos per prevenir possibles malalties.	Aplicació de pautes per a una alimentació saludable: menús saludables i equilibrats amb productes de proximitat, importància del cistell de la compra i de l'etiquetatge dels productes alimentaris per conèixer els nutrients i el suport energètic i així prendre decisions raonades.	Coneixença dels canvis físics, emocionals i socials que comporta la pubertat i l'adolescència per acceptar-los de forma positiva tant en un mateix com en altri.
Identificació i ús d'hàbits saludables relacionats amb el benestar emocional i social: estratègies d'identificació de les pròpies emocions per respectar i acceptar la diversitat present a l'aula i a l'entorn proper.	Identificació i ús d'hàbits saludables relacionats amb el benestar emocional i social: estratègies d'identificació i gestió de les pròpies emocions per respectar i acceptar la diversitat present a l'aula i a la societat.	Aplicació de pautes que fomenten una salut emocional i social adequada: higiene del son, gestió de l'oci del lleure, ús adequat de dispositius digitals i estratègies per al foment de relacions socials saludables.

Cultura científica

1r i 2n	3r i 4t	5è i 6è
Matèria, forces i energia		
Reconeixement de la llum i el so com a formes d'energia que es poden percebre i de les seves propietats descobrint i experimentant el seu funcionament i ús en situacions de la vida quotidiana.	Reconeixement de les diferents fonts i formes de producció de calor, les interaccions amb diferents materials (conductors i aïllants) i la utilització d'instruments de mesura per aplicar aquests coneixements en la prevenció de riscos a la vida quotidiana.	Experimentació amb la flotabilitat dels objectes, investigant la relació entre massa i volum utilitzant instruments de mesura per construir el concepte de densitat i aplicar-lo a situacions quotidianes.
Distinció dels materials, les seves característiques, propietats i procedència en objectes de la vida quotidiana per justificar-ne l'ús.	Identificació i anàlisi de les propietats de l'aigua a partir de l'experimentació per entendre el seu paper vital en el medi i la necessitat de fer-ne un ús responsable.	Experimentació amb els canvis reversibles i irreversibles que afecten la matèria des d'un estat inicial a un de final, per reconèixer els processos i transformació que passen en la matèria en situacions properes a l'alumnat.
Interpretació dels canvis d'estat de la matèria en interaccionar amb la calor per explicar fenòmens naturals.	Separació, mitjançant diferents mètodes, de mesclures heterogènies distingint aquestes de les mesclures homogènies i de substàncies pures identificant-les en el medi ambient.	Comprensió del funcionament de l'energia elèctrica amb relació a les fonts, les transformacions i la transferència, a través de l'experimentació de circuits elèctrics i estructures robotitzades, presents en l'entorn quotidià.
Comprensió de l'efecte de les forces de càrrega sobre estructures construïdes amb materials d'ús comú amb diferents seccions i geometria, per construir estructures resistents, estables i útils	Anàlisi de les forces de contacte i distància per entendre el seu efecte sobre els objectes, en funció de la seva mida, massa i forma i la interacció entre si.	Anàlisi de les diferents fonts d'energia i la seva influència en la contribució al desenvolupament sostenible de la societat.
	Comprensió de les propietats de les màquines simples i els seus efectes sobre les forces per establir relacions amb la natura i usos en la vida quotidiana.	Identificació dels principis bàsics de l'aerodinàmica, indagant sobre les propietats de l'aire i la interacció amb objectes de diferents formes mides i materials per entendre les forces implicades en el vol.

Tecnologia i digitalització		
1r i 2n	3r i 4t	5è i 6è
Digitalització de l'entorn personal d'aprenentatge		
Ús de les funcionalitats dels dispositius i recursos digitals d'aprenentatge d'acord amb les necessitats del context educatiu (cerca d'informació, representació del coneixement, creació de continguts digitals...).	Selecció i utilització de dispositius i recursos digitals d'acord amb les necessitats del context educatiu.	Selecció i utilització de dispositius i de recursos digitals d'acord amb les necessitats del context educatiu.
Utilització de recursos digitals de forma segura per compartir contextos d'aprenentatge a través de la comunicació amb persones o entitats.	Utilització de les funcionalitats dels dispositius i recursos digitals d'aprenentatge (cerca d'informació, representació del coneixement, creació de continguts digitals...).	Aplicació d'estratègies avançades per a la planificació i la cerca d'informació (processos de millora de cerca, operadors lògics...) fent valoració, discriminació, selecció i organització de les informacions més segures, eficients i respectuoses amb la propietat intel·lectual
	Aplicació guiada d'estratègies de cerca, fent valoració, discriminació, selecció i organització de les informacions més segures i eficients.	Domini de les regles bàsiques de recollida, emmagatzematge, organització i representació de dades per facilitar la comprensió i anàlisi.
	Utilització de les normes bàsiques de seguretat, protecció i privacitat en navegar per Internet i per protegir l'entorn personal d'aprenentatge (contrasenyes segures, identitat digital...).	Utilització de les normes bàsiques de seguretat, protecció i privacitat en navegar per Internet i per protegir l'entorn personal d'aprenentatge (contrasenyes segures, identitat digital...).
	Aplicació de les regles bàsiques d'etiqueta digital, cortesia i respecte en establir comunicació digital amb altres persones.	Compliment de les regles bàsiques de seguretat, protecció de privadesa per navegar per Internet i per protegir l'entorn personal d'aprenentatge (contrasenyes segures, identitat digital...) i integració de les eines bàsiques d'etiqueta digital, cortesia i respecte en establir comunicació digital amb altres persones.

Tecnologia i digitalització

1r i 2n	3r i 4t	5è i 6è
Projectes de disseny i pensament computacional		
Identificació de les fases del pensament computacional en reptes simples: aplicació d'ordres i seqüències bàsiques per a la resolució d'un problema senzill.	Identificació i aplicació de les fases del pensament computacional en reptes simples: descomposició d'un repte en parts més senzilles, reconeixement de patrons i elaboració de seqüències per a la resolució del problema o la creació d'un producte.	Aplicació de les fases del pensament computacional en reptes complexos: descomposició del repte en parts més senzilles, reconeixement de patrons i elaboració de seqüències per a la resolució del problema o la creació d'un producte.
Aplicació de manera guiada i col·laborativa de les fases del projecte de disseny: empatitza, defineix, idea, prototipa i avalua.	Identificació i aplicació de les fases del projecte de disseny: empatitza, defineix, idea, prototipa i avalua per donar resposta a una necessitat concreta.	Planificació i aplicació de les fases del projecte de disseny: empatitza, defineix, idea, prototipa i avalua per donar resposta a una necessitat concreta.
Aplicació d'estratègies bàsiques pel treball en equip	Aplicació de tècniques cooperatives per al treball en equip i estratègies per a la gestió de conflictes i promoció de conductes empàtiques i inclusives també en entorns digitals.	Utilització d'estratègies de resolució de problemes en situacions d'incertesa: adaptació i canvi d'estratègia quan calgui, valoració de l'error propi i dels altres com a oportunitat d'aprenentatge en el desenvolupament cooperatiu del projecte.
Utilització de materials, objectes, eines i recursos analògics i digitals (plataformes digitals d'iniciació a la programació, robòtica educativa...) adequats per a la consecució del projecte.	Utilització de materials, d'eines i recursos adequats per a la consecució del projecte.	
	Selecció i utilització de materials, objectes, eines i recursos analògics i digitals (plataformes digitals de programació per blocs, robòtica educativa, sensors...) adequats en la consecució del projecte.	Selecció i utilització de materials, objectes, eines (simuladors, editors de programació per blocs) i recursos analògics i digitals (sensors i actuadors, programes de disseny 2D i 3D...) adequats per a la consecució del projecte.

Societats i territoris

1r i 2n	3r i 4t	5è i 6è
Reptes del món actual		
Percepció dels elements, moviments i dinàmiques de la Terra a l'univers, recollint dades per interpretar les seqüències temporals i els canvis estacionals en la vida diària i en l'entorn	Relacions entre els diferents elements que componen l'Univers i les seves dinàmiques per interpretar fenòmens físics que afecten la Terra i repercuteixen en la vida diària i l'entorn.	Anàlisi crítica d'accions humanes a la Terra i l'univers com l'exploració, la contaminació espacial i lumínica per poder desenvolupar un criteri per actuar en conseqüència.
Apreciació de les diferències i semblances en els elements geològics que constitueixen l'entorn proper per entendre les dinàmiques que es produeixen i els seus efectes en la vida quotidiana.	Representació de l'espai i de la terra en mapes i plànols a diferents escales emprant, entre altres, els recursos digitals. Utilització de diferents tècniques analògiques i digitals i estratègies d'orientació, a partir de l'observació dels elements del medi en la localització espacial.	Anàlisi de la Terra com a sistema, relacionant els elements que la conformen, les interaccions entre aquests i els canvis que provoquen en la vida quotidiana i en l'entorn.
Creació guiada d'itineraris, trajectes, desplaçaments i viatges utilitzant el pensament espacial i temporal i les interaccions amb el medi.	Interacció entre la superfície terrestre i els agents externs (aigua, vent, éssers vius...) per entendre com canvien els paisatges en els diferents territoris al llarg del temps i anàlisi de la influència de l'activitat humana.	Introducció a la dinàmica atmosfèrica i les grans àrees climàtiques per relacionar la distribució dels ecosistemes i paisatges.
Observació dels fenòmens atmosfèrics fent un registre de dades per determinar alguna regularitat i valorar la repercussió en els cicles biològics i en la vida diària.	Anàlisi i registre de les dades meteorològiques a partir de la representació gràfica i visual i la utilització de les tecnologies de la informació geogràfica per entendre fenòmens i fer prediccions.	
	L'organització territorial de Catalunya, Espanya i Europa, estudi de les variables que influeixen en l'ocupació i distribució de la població en l'espai fent representacions gràfiques i cartogràfiques que posin de manifest els principals problemes i reptes demogràfics.	Identificació dels fonaments i principis per a l'organització política i gestió del territori de l'Estat espanyol adequats, per afavorir la participació social i ciutadana i la possibilitat de l'exercici d'una ciutadania activa.

Societats i territoris

1r i 2n	3r i 4t	5è i 6è
Reptes del món actual		
		Utilització de les principals variables demogràfiques i la seva representació gràfica que permeten analitzar els comportaments de la població i la seva evolució, els moviments migratoris, l'apreciació de la diversitat cultural i el contrast entre zones urbanes i despoblació rural.
Introducció als objectius de desenvolupament sostenible a partir de l'anàlisi de problemes i de les accions quotidianes	Comprensió del pas de la supervivència, economia de subsistència, a la sobreproducció, economia de consum global, analitzant les activitats productives, el valor, el control dels diners i mitjans de pagament per tendir a la igualtat social i garantir l'accés universal als recursos com a resposta a les problemàtiques subjacents als objectius de desenvolupament sostenible.	Valoració dels efectes de l'economia global en la consecució dels objectius de desenvolupament sostenible.

Societats i territoris

1r i 2n	3r i 4t	5è i 6è
Lliçons del passat		
Reflexió sobre el pas del temps i la mesura del temps en el cicle vital i les relacions intergeneracionals des del present cap al passat per entendre els canvis en els fets i esdeveniments quotidians.	Ubicació i relació de fets i esdeveniments de l'entorn proper en eixos cronològics, digitals i analògics, per entendre el temps històric.	Ubicació i relació de fets i esdeveniments de les grans etapes històriques en eixos cronològics, digitals i analògics, per entendre el temps històric
Ús de recursos i mitjans analògics i digitals, de les fonts orals i de la memòria col·lectiva per conèixer la història local i la biografia familiar.	Classificació i ús de les fonts històriques: orals, escrites i patrimonials, com a via per a l'anàlisi dels canvis i les continuïtats a la localitat al llarg de la història.	Anàlisi de diferents fonts històriques: orals, escrites i patrimonials per interpretar les accions individuals i col·lectives, de fets i esdeveniments rellevants de la història.
Iniciació a la investigació i als mètodes de treball per a la realització projectes que analitzin fets, esdeveniments i temes de rellevància personal per explicar la seva història.	Ús de la investigació i els mètodes de treball científic per a la realització projectes que analitzin fets, esdeveniments de la localitat amb perspectiva històrica, contextualitzant-los a l'època corresponent (prehistòria i edat antiga), de la vida quotidiana de l'entorn.	Ús de la investigació per a la realització de projectes que analitzin fets, esdeveniments i temes de rellevància actual amb perspectiva històrica, contextualitzant-los a l'època medieval, moderna i contemporània
Coneixement del patrimoni material i immaterial de la seva localitat per valorar-lo i preservar-lo.	Coneixement del patrimoni natural i cultural per valorar-lo i preservar-lo.	Valoració del patrimoni natural i cultural com un bé i un recurs per fer-ne ús des de la cura i la seva conservació.
	Coneixement de les expressions culturals i artístiques de l'entorn per comprendre l'època en què va ser creat com a resultat d'una manera d'entendre el món en el seu context temporal.	Interpretació i anàlisi de les expressions artístiques i culturals contemporànies i de la seva evolució per valorar la funció de l'art i la cultura al món actual.
	Interpretació de les accions de les persones com a subjectes en la història, dels diferents grups socials, relacions, conflictes, creences i condicionants per entendre que el present és el resultat de les accions del passat.	Reflexió sobre el paper dels invisibles (dones, infants, pobres...) en la història per entendre els principals moviments en defensa dels seus drets, la situació actual i els reptes de futur.

Societats i territoris

1r i 2n	3r i 4t	5è i 6è
Lliçons del passat		
		Anàlisi multicausal del procés d'instauració de la democràcia de l'Estat espanyol, amb l'aprovació de la Constitució de 1978, per entendre les fórmules per a la participació de la ciutadania en la vida pública.
Alfabetització cívica		
Valoració de la diversitat familiar com a element on aprofundir en els drets de les persones i els valors dels drets humans.		
Identificació de les principals activitats professionals i laborals d'homes i dones del seu entorn, valorant l'ocupació i el treball per entendre els agents econòmics i els drets laborals des d'una perspectiva de gènere.		
Adquisició de compromisos de participació i acceptació de normes en l'entorn familiar, veïnal i escolar, per a la prevenció, gestió i resolució dialogada de conflictes.	Aplicació de compromisos i normes per a la vida en societat per promoure una ciutadania que busqui una sortida als conflictes de forma pacífica i dialogada.	Identificació dels principis i valors dels drets humans i de l'infant i l'ordenament jurídic establert, els drets i deures de la ciutadania, per valorar la contribució de l'Estat i les seves institucions a la pau, la seguretat i la cooperació internacional per al desenvolupament.
Reconeixement d'identitat i diversitat cultural: l'existència de realitats diferents i aproximació a les diferents ètnies i cultures presents en l'entorn, per afavorir la integració, rebutjar les actituds discriminatòries tot afavorint la cultura de la pau i no-violència.	Identificació i valoració dels costums, tradicions i manifestacions etnicoculturals de l'entorn, mostrant respecte per la diversitat cultural que conviu entorn de la cohesió social per afavorir la cultura de pau i no-violència.	Aplicació de la cultura de pau i no-violència i ús del pensament crític com a eina per a l'anàlisi dels conflictes d'interessos. Valoració de la diversitat d'identitats, etnicocultural i de llengües de l'Estat espanyol, per afavorir una ciutadania més implicada en la defensa de les minories.

Societats i territoris

1r i 2n	3r i 4t	5è i 6è
Alfabetització cívica		
	Identificació de l'estructura administrativa de l'Estat a partir de l'anàlisi de les principals institucions i entitats de l'entorn local, regional i nacional i els serveis que presten per entendre l'organització social.	Reconeixement de l'organització política, les principals entitats polítiques i administratives de l'entorn local, autonòmic i nacional a l'Estat espanyol i els sistemes de representació i de participació política, per promoure i protegir els drets civils i polítics.
		Distinció de les principals institucions de l'Estat espanyol i de la Unió Europea, dels seus valors i de les seves funcions, els seus àmbits d'acció i la seva repercussió en l'entorn, en la cohesió social i en els valors de cultura de la pau
Identificació de les normes bàsiques en els desplaçaments com a vianants i usuaris dels mitjans de transport, per afavorir una mobilitat sostenible i segura.	Identificació de les normes de circulació, senyals i marques viàries, per afavorir una mobilitat segura com a vianants i usuaris dels mitjans de transport col·lectius o personals.	

Societats i territoris

1r i 2n	3r i 4t	5è i 6è
Consciència ecosocial		
Comprensió de la relació del cicle natural i humà de l'aigua, per aconseguir un ús sostenible del recurs.	Introducció a les causes i conseqüències del canvi climàtic, el seu impacte en els paisatges de la Terra identificant alhora mesures de mitigació relacionades amb l'activitat de les persones.	Identificació i anàlisi de les causes i conseqüències del canvi climàtic, a escala local i global proposant mesures de mitigació i adaptació.
Coneixement de l'entorn, dels paisatges naturals, dels humanitzats i dels seus elements, i estudi de les accions per a la conservació, millora i sostenibilitat dels béns comuns.	Coneixement de com l'activitat humana actua en la transformació i la degradació dels ecosistemes naturals per aportar mesures de conservació i protecció presents i futures.	Anàlisi de la petjada ecològica en diferents parts el món i interpretació de les interrelacions entre les persones, l'economia i la natura amb criteri d'ecodependència.
Reconeixement d'actuacions responsables orientades a la reducció, reutilització i reciclatge de residus en l'entorn proper.	Desenvolupament d'actituds de consum responsable dels recursos naturals i de les fonts d'energia, en diverses facetes de la vida.	Coneixement dels recursos limitats que ofereix el planeta, l'explotació que se'n fa i l'esgotament d'aquests.
	Esment i ús dels hàbits de consum responsable, els avantatges dels productes de proximitats i la defensa dels drets com a consumidor.	Estudi del funcionament dels mercats (de béns i serveis, financer i laboral) analitzant la responsabilitat ambiental i social de les empreses, de les cooperatives, l'economia verda i del consum responsable i de productes de proximitat.
		Reconeixement de l'activitat econòmica i la distribució de la riquesa com a font de les desigualtats socials i regionals en el món.
		Valoració d'actuacions que contribueixen a la consecució dels objectius de desenvolupament sostenible en l'orientació que donem al nostre estil de vida.
		Coneixement del valor social dels impostos en relació amb els drets i deures de la ciutadania.